

יבמות פו

מ. שווערד

1. תוספות מסכת יבמות דף פו עמוד א

מה תרומה טובלת - פ"י בקונטרס בשלא הופרשה חייבין מיתה על אכילתו של טבל דהא תרומה מיתה כתיבא ביה וקשה לר"י מעשר ראשון נמי כתיבא ביה תרומת מעשר ועוד אי מטעם זה לא ליתסר טבל לכהן כיון דתרומה שריא ליה ופי' ריב"ן משו' דדרשי' בפ' הנשרפין (סנהדרין פג. ושם) ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר ירימו בעתידים לתרום הכתוב מדבר ויליף חילול מתרומה.

2. ספר אתון דאורייתא - כלל ב

עד כה דברנו בענין איסור תרומה ועתה באר ענין איסור טבל בעזה"י והנה כבר הבאתי דעת רש"י ביבמות דפ"ו ע"א דטבל אסור מפני עירוב תרומה שבו והתוס' הקשו עליו שם דא"כ הי' ראוי שיהי' טבל מותר לכהן כיון שתרומה מותרת לו... ונראה ביישוב דעת רש"י דכמו דמצינו בקדשים דקודם הזריקה וההקטרה הוי הכל לגבוה ואחרי הזריקה וההקטרה אז הכהנים או הבעלים משלחו גבוה קזכי כמבואר בקידושין דנ"ב ע"ב ובכמה דוכתי בגמ' ה"נ אפשר דהתרומה המעורבת בטבל היא חלק גבוה וע"כ אסורה אז לכל ואחרי ההפרשה אז הכהנים משלחו גבוה קזכי ומצאתי ראי' ברורה לסברא זאה מלשון הרמב"ם ז"ל בה' תרומות פ"ב הי"ט שכ' וז"ל וכן אסור להן שיחטפו תרומות ומעשרות ואפי' לשאול חלקן בפיהן אסור אלא נוטלין בכבוד שעל שלחן המקום הן אוכלין ועל שלחנו הן שותין ומתנות אלו לד' הם והוא זוכה להן שנא' ואני נתתי לך את משמרת תרומותי עכ"ל ולשון שעל שלחן המקום הן אוכלין שכ' הרמב"ם ז"ל הוא ממש כלשון משלחו גבוה קזכי המוזכר בש"ס בכמה דוכתי גבי קדשים... והנה דעת רש"י והר"ן הנ"ל דטבל אסור רק מפני עירוב תרומה נלענ"ד שהוא ג"כ דעת הרמב"ם ז"ל שהוא ז"ל כ' בה' מאכלות אסורות פ"י הי"ט וז"ל הטבל כיצד כל האוכל שהוא חייב להפריש ממנו תרומה ומעשרות קודם שיפריש ממנו נקרא טבל ואסור לאכול ממנו שנא' ולא יחללו את קדשי בני" את אשר ירימו לד' כלומר לא ינהגו בהן מנהג חולין ועדיין קדשים שעתידין להתרים לא הורמו והאוכל כזית מן הטבל קודם שיפריש ממנו תרומה גדולה ותרומת מעשר חייב מיתה בידי שמים שנא' ולא יחללו את קדשי בני" וגו' והשיאו אותם עון אשמה אבל האוכל מדבר שניטלה ממנו תר"ג ותר"מ ועדיין לא הפריש ממנו מעשרות ואפי' לא נשאר בו אלא מעשר עני ה"ז לוקה משום אוכל טבל ואין בו מיתה שאין עון מיתה אלא בתר"ג ובתר"מ עכ"ל מבואר בזה להדיא דס"ל כדעת רש"י והר"ן הנ"ל דרק עירוב התרומה הוא שאוסר הטבל וע"כ טבל עונשו מיתה בידי שמים כמו שהתרומה עונשה מיתה בידי שמים ומש"ה טבל הטבול למעשרות בלבד וכבר ניטלה ממנו תר"ג ותר"מ אין בו מיתה:

3. תוספות מסכת יבמות דף פו עמוד א

אף מעשר ראשון טובל - אבל איסור זרות לא ילפינן לרבנן אע"ג דאין היקש למחצה כיון דלא מצי לאקושי לגמרי לאסור אף ללוים כמו תרומה ועוד דמיסתבר לאוקומי היקישא אמאי דאסר קרא בדוכתא אחרינא כמו טבל דילפינן בסמוך מלא תוכל לאכול ואית ביה לאו ואתא היקישא לאתווי נמי מיתה אבל לאוקומי בה איסורא דלא אשכחן לא מקשינן.

4. תוספות ישנים מסכת יבמות דף פו עמוד א

אף שעריך האמור כאן מעשר עני. וא"ת ומעשר ראשון מנלן אי מכ"ש דמעשר עני הא אין מזהירין מן הדין וי"ל דאין זה אלא גלוי מלתא בעלמא:

5. תוספות הרא"ש מסכת יבמות דף פו עמוד א

ואי מהתם הו"א ללאו, ומהיקשא לא שמעינן לאו ומיתה דדבר חדש לא ילפינן מיניה כדפרישית, ועוד אצטריך לא תוכל לאשמועינן דמעשר עני טביל וכיון דידענא מעשר ראשון ומעשר עני ממילא ידענא דמעשר שני נמי טביל, וא"ת מנ"ל דטבל של מעשר עני במיתה הא לא איתקש לתרומה, ויש לומר כיון דאשמועינן מלא תוכל דשייך בה טבל ממילא נתרבה לכל דין טבל.

6. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק י הלכה ב

אבל האוכל מדבר שניטלה ממנו תרומה גדולה ותרומת מעשר ועדיין לא הפריש ממנו מעשרות ואפילו לא נשאר בו אלא מעשר עני הרי זה לוקה משום אוכל טבל, ואין בו מיתה שאין עון מיתה אלא בתרומה גדולה ותרומת מעשר.

7. בית יוסף יורה דעה סימן שלא

קל וכל אלו התרומות והמעשרות ואפילו מעשר עני טובלין וכו'. בפרק בתרא דמכות (טז): אמר רב אכל טבל טבול של מעשר עני לוקה כמאן כי האי תנא דתניא אמר רבי יוסי יכול לא יהיה חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר

הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפילו מעשר עני מנין תלמוד לומר (דברים יב יז) לא תוכל לאכול בשעריך ולהלן הוא אומר (שם כו יב) ואכלו בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל: וכתב הסמ"ג (לאוין קמז דף נד ע"ג) ואין בטבל זה מיתה אלא מלקות שאין מיתה אלא בטבל הטבול לתרומה גדולה או לתרומת מעשר אבל בפרק יש מותרות (יבמות פו.) אמרינן מה תרומה טובלת אף מעשר ראשון טובל וכדנתיא רבי יוסי אומר יכול לא יהיה חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר וכו' ואי מהתם הוה אמינא ללא אבל מיתה לא קמ"ל ופרש"י אף מעשר ראשון טובל ואע"ג דבדידיה ליכא מיתה חייבין מיתה על הטבל שלא הופרש מעשר ראשון ממנו וכתבו התוספות (ד"ה אי) וא"ת מנא ליה דטבל מעשר עני במיתה הא לא איתקש לתרומה וי"ל דשמא אין בו מיתה אי נמי כיון שאין חלוק משאר טבל לענין אזהרה הוא הדין לענין מיתה עכ"ל:

8. שערים מצויינים בהלכה

דף פו. אי מההיא הוה אמינא ללא, אבל מיתה לא, קמ"ל. כתבו התוס' דמהיקשא לא הוה שמעינן ללא ומיתה, אי לאו דאשמעינן לאו מהכא כדפי', ועוד דאיצטריך לא תוכל לאכול למעשר עני דטביל כו'. וא"כ לדברי התוס' בפי' הא' ילפינן מ"לא תוכל לאכול וגו'" כל עניני המעשרות מעשר ראשון ושני ומעשר עני, ולפי' הב' ילפינן רק מעשר עני. וכתב במנ"ח (מצוה רפד) דיש נפ"מ להלכה, דלפי' הא' דילפינן כל המעשרות מכתוב אחד א"כ אם אכל מקצת כזית מעשר ראשון, ומקצת מעשר שני, ומקצת מעשר עני מצטרפין, שהרי משם אחד הן, אבל לפי' הב' דמעשר ילפינן מהיקש, ומ"לא תוכל וגו'" ילפינן מעשר עני, הרי ב' שמות הן ואין מצטרפין, עי"ש.

9. ריטב"א על מסכת יבמות דף פו/א

אמר רב ששת מאי אינה אוכלת דקתני אינה נותנת רשות לתרום. וא"ת והא לא תאכל קתני וי"ל דה"ק אין לה רשות לאכול כל זמן שתמצא אם עדיין לא הופרשה ממנו תרומת מעשר שהרי אין בידה לתקנו

10. ערוך לנר על יבמות דף פו/ב

בגמרא נקראו כהנים לויים: ק"ק דא"כ יהי' שירה ג"כ אף בכהנים וא"ל דאיכא שום מיעוטא למעט כהנים זה אינו דהא בערכין (י"א.) יליף שמואל שירה מן התורה מקרא דושרת בשם ד' והאי קרא בכהנים איירי כמש"כ רש"י בחומש מהספרי אכן י"ל דמהתם אין ראי' דהא כל הראי' דקרא בכהנים איירי מדכתיב ושרת וכיון דושרת רצה לדרוש בשירה שפיר י"ל דאיירי בלויים וכי פריך אח"כ ואימא נשיאת כפים ודאי אין לפרש בלויים דהא כה תברכו לאהרן ולבניו נאמר ואחר העולה לדוכן עובר בע' כדאמרינן בכתובות (כ"ד ע"ב) אלא ה"ק אכתי מנ"ל דשירה בלויים דלמא ליכא שירה כלל וקרא בכהנים איירי ובנשיאת כפים אבל לעולם י"ל דאיכא מיעוטא למעט כהנים אכן כל זה רק לטעמא דשמואל אבל לאידך תנאי דמפיק שירה מקרא אחרני בלא"ה לק"מ:

11. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף כו/א

אבל ראיתי בחידושי יבמות פ' יש מותרות מחכם גדול מתלמידי הרא"ה ז"ל שכתב ז"ל ת"ר תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי ר"ע ור"א בן עזריה אומר לכהן וכו' ופרש"י ז"ל דאף לכהן סוגיין מוכיחא בהדיא דפלוגתא דרבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה היינו בדין תורה מקמי דלקנסיהו עזרא וכן פרש"י ז"ל בכאן ונפקא מינה למידע במאי קנסינהו עזרא דרבי עקיבא סבר דמדאורייתא ללוי דוקא שהרי לויים כתוב בפרשה הילכך כי קנסינהו עזרא היינו דליתבו אף לכהן ורבי

אלעזר בן עזריה סבר דאילו מדאורייתא אף לכהן שהרי הכהנים נקראו לויים בכ"ד מקומות הילכך קנסא דעזרא היינו דלא ליתבו אלא לכהן דוקא ומשום דאיהו איירי כדין תורה אתמהינן עליה לכהן ולא ללוי דאילו לבתר דקנסינהו עזרא מאי תמיה איכא והיינו מאי דמייית' ליה מקראי נכ"ת כיון דמדאורייתא לרבי עקיבא ללוי דוקא ולא יצאו ידי נתינה בכהן היכי מצי עזרא לאפקוי דין תורה י"ל דהכא ממנוא הוא והפקר ב"ד הפקר ואוקמינהו לפירות ברשותיה דכהנים כאילו הו' דידהו ויש שסבורין מדוחק קושיא זו דרבי עקיבא לית ליה קנס עזרא כלל דאיהו לא הוה מצי לאפקועי דין תורה ולפטור מידי נתינה על ידי כהן שלא כדין תורה והיינו האי עובדא דלקמן דאהדריה רבי עקיבא לפתחא דגנתא דר' אלעזר בי קברי כי היכי דלא ליתבן ליה לר' אלעזר בן עזריה דהוה כהן מעשר ראשון דקסבר ר' עקיבא דאפילו השתא דבתר עזרא לא קנסינהו עזרא ללויים בהא דלא מצי למעבד הכי ואי ס"ד דהשתא מודה ר' עקיבא דקנסינהו למיתן אף לכהן שפיר מצו יהבי לרבי אלעזר ואמאי מהדר ליה פתחיה בי קברי והא בורכא

12. רמב"ם הלכות מעשר פרק א הלכה ד

אין מוציאין המעשר מיד הכהנים שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל וכן כל מתנות כהונה אין מוציאין אותן מכהן לכהן, * ועזרא קנס את הלויים בזמנו שלא יתנו להן מעשר ראשון אלא ינתן לכהנים לפי שלא עלו עמו לירושלים.

13. רדב"ז (שם)

ארץ מותר לאדם להיות
חר כך מפריש תרומה
שרין ממקום על מקום
תרומה ותרומת מעשר וחלה. ותמיה
לי נהי דמלי עזרא לקנוס הלויים
שבאותו הדור לפי שלא עלו עמו
אבל הדורות הבאים אחריו היכי
מצי למקסינהו אבות אכלו נוסר
ושי בניס תקנינהו ואפשר שעל פי הדיבור עשה. ועדיין ז"ת שאותם שעלו
אח"כ מה היו נותנין להם חלק עבודתם במקדש והלא לא היה להם
חלק ונחלה בארץ. ונ"ל שהקנס היה על דרך זה שאם יבואו כהן ולוי
ליטול המעשר שיתן אותם לכהן ולא ללוי אכלו אס בלא לכוף וללא
ישראל ליתן לו הרשות בידו דבהא לא קנסינהו ונמלאו הלויים מתפרנסים
ומתקיימים הכתובים והקנס:

14. ריטב"א על מסכת יבמות דף פ"ב

וא"ת כיון דמדאורייתא לר"ע דוקא ללוי היאך אפשר לקנוס עזרא שיתנו לכהן כלל שהרי לא יצאו ישראל ידי נתינה וי"ל כיון דממונא הוא הפקר ב"ד הפקר ואפקוה רבנן למעשר מן הלויים ואוקמינהו ברשות כהנים ועשאום כשלוחי' של לויים:

- ועיין ברשימות שם. דנחשב דנתון כבר ללויים ואח"כ, מדין הפקר ב"ד הפקר, נתון לכהנים

15. ספר מנחת חינוך - מצוה שציה - אות טו

[טו] והנה מצוה זו ליתן ללויים מעשר ראשון הוא פלוגתא בגמרא בכמה מקומות [יבמות פ"ו ע"ב], עיין בכסף משנה כאן ה"ד, דר' עקיבא סובר דדוקא ללויים ולא לכהנים, ור' אלעזר בן עזריה סובר דגם לכהנים... והלכה כר' עקיבא מחבירו, א"כ דוקא ללויים. ומבואר בגמרא כמה פעמים דעזרא קנסינהו ללויים דלא יתנו להם רק לכהנים, והר"מ כתב כאן, ועזרא קנס את הלויים בזמנו שלא יתנו להם מעשר ראשון, אלא ינתן לכהנים לפי שלא עלו עמו לירושלים, עכ"ל. ונראה מדבריו שלא קנס אותם אלא בימיו היינו בדורו לבד, והכסף משנה הקשה על זה דמבואר בגמרות אלו, ביבמות פ"ו ע"ב ובכתובות כ"ו ע"א, דאף לדורות קנס...

והיאך היה יכול לעקור מצות עשה מכל וכל שאין צריך ליתן ללוי דהוא מצות עשה ודבר המפורש בתורה, וע"י ביטול מצוה זו נתבטלה עוד מצות עשה זידידי מעשר, כמבואר במשנה סוף מעשר שני ובר"מ פ"א ממעשר שני הי"ג דיוחנן כהן גדול העביר הודית המעשר, ועי"ש הטעם כיון דאין נותנים ללוי ובידוי כתיב וגם נתתיו ללוי, עי"ש, אם כן נעקרו שתי מצוות של תורה. ולע"ד נראה דמזה יצא להר"מ סוף פ"א דתרומות דסובר דתרומות ומעשרות בזמן הזה ואף בזמן עזרא הוא רק מדרבנן, א"כ הכל ניהא, כיון דהוא רק מדרבנן הם אמרו והם אמרו. ולענ"ד מה שכתב הר"מ דעזרא קנס הלויים בזמנו, ולפי פירוש הכסף משנה דהיינו שהיו בדורו, הוה ליה לכתוב קנס את הלויים שבזמנו, והיה משמע דקנס הלויים שהיו בדורו, אבל עתה נראה לפרש דעזרא קנס הלויים בזמנו, היינו כל ימי הבית שני נקרא על שם עזרא כלשון הר"מ בסוף פ"א מתרומות, בזמן הזה ואפילו בימי עזרא וכו', דהפשט דהיינו בזמן בית שני, א"כ כאן

נמי קנס בזמנו היינו אף בבית שני, מ"מ כיון דהכל, ההפרשה והנתינה, הוא רק מדרבנן, הם אמרו והם אמרו, וגזרו דלא יתנו להם, אבל בבית השלישי שיבנה במהרה בימינו דיהיה הכל מן התורה דיהיה ביאת כולם, בודאי יתנו ללוים ולא נעקרה מצוה מן התורה, ושייך שפיר לכתוב קנס הלוים בזמנו וכו'. ואפילו אם נאמר כפירוש הכסף משנה, עכ"פ נכונים דבריו לשיטות שהוא רק מדרבנן, אך לשיטת הראב"ד פ"א מתרומות הכ"ו דתרומות ומעשרות בימי עזרא ובזמן הזה הוא מן התורה, א"כ עזרא קנס אותם ועקר מצוה המפורשת בתורה וגם מצות עשה של וידוי, צ"ע מאד כמו שכתבתי. והנראה לפי השיטות שהוא מן התורה, ומבואר סתם דקנס אותם בלא זמן קצוב, קנס אותם אפילו בבית השלישי תוב"ב, והוי עקירת מצות עשה לעולם, אבל לשיטת הר"מ נ"חא, ובאתי רק לעורר.

16. ספר בניהו בן יהודע על יבמות דף פז/ב

עקיבה בתרמילו ואנא חיי. עיין פירוש רש"י ז"ל. ונ"ל בס"ד, ודאי לא כיון לזלזל בכבודו של אותו צדיק, אלא דרך בדיחות דיבר, כלומר רבי עקיבה עודנו פקח גדול במילי דעלמא, כמו זמן שהיה תרמילו בידו, שגם עתה דבר חכמה עשה, שהסיב הפתח לצד אחר:

17. ספר בניהו בן יהודע על יבמות דף פז/ב

בתחלה לא היו מעמידין שוטרים אלא מן הלוים. נ"ל בס"ד הטעם, כי בעון העגל לא חטאו, ואדרבה נתקנאו קנאת ה' וחגרו איש חרבו לעשות דין ולנקום נקם בעובדי העגל... משא"כ בכל שבטי ישראל לא נתקנאו בקנאה זו, לכן פסקו להם מן השמים מעלה זו, שלא היו מעמידין שוטרים אלא מהם:

18. תוספות מסכת יבמות דף פו עמוד ב

מפני מה קנסו לויים במעשר - פי' ר"י דלא מצינו בהדיא אלא מצינו בעזרא והיה הכהן בן אהרן עם הלוים במעשר הלוים ואיכא למימר דהכי קאמר כשיבאו הלוים לחלוק בבית הגרנות יבואו עמהם הכהנים וקשה דלר' אלעזר בן עזריה דלא שקלי לויים כלל בתר קנסא אלא כהנים הא לא משתמע מההוא קרא דהא ליכא למימר שהיו הכהנים עם הלוים לקבל מהם מעשר משלהם דהא בשלהם לא קנסום כדמוכח בפ' הזרוע (חולין דף קלא:): וי"ל דלר"א בן עזריה לא נמנעו הלוים מכל וכל מליך לבית הגרנות לחלוק במעשר כדמוכח פ"ב דכתובות (דף כו. ושמ) וכ"ש בימי עזרא שעדיין לא פשט הקנס ולכך נאמר שילך הכהן עם הלוים ולמ"ד קנסא לעניים נקט כהן עם הלוים משום דשכיחי עניי כהנים טפי לפי שאין עסוקין במלאכה אלא בעבודת בית המקדש וגם אין להם קרקעות וה"ה עניי ישראל למ"ד מעשר מותר לזרים והר' יוסף אומר דנפקא לן מדכתיב במלאכי הביאו את כל המעשר אל בית האוצר דבית האוצר הוא לשכה שתקן עזרא לתת שם תרומת כהנים כדכתיב בעזרא (נחמיה י) וכיון שמצוה לתת שם מעשר אם כן של כהנים הוא וקי"ל (מגילה דף טו.) מלאכי זה עזרא ולמ"ד קנסא לעניים מצוה לתת לכהנים משום דעניים שכיחי בהו כדפרישית.

19. ערוך לנר על יבמות דף פו/ב

ושוטרים הרבים: פסוק זה לא נמצא בשום מקום ויש כיוצא בזה בש"ס אבל תימא שלא הזכירו זה הראשונים כאן:

20. משך חכמה על במדבר פרק ג פסוק מה

והיו לי הלוים אני ד' - דע, דהא דאמרו בפרק בני העיר (מגילה כו:) דתשמיש קדושה ותשמיש דתשמיש לא, יצא להם לדעתו מדין תורה, דאשכחן דכהנים המה משמשי קדושה (בכורות מז), קדושה אית בהו, וקדושים יהיו ולא יחללו (ר"פ אמור). וכהנת שזנתה נפסלה מן המעשר (עי' תוס' שם ד"ה אלא וע' רמב"ם ה' בכורים ט-כ ומל"מ שם וע' ירושלמי יבמות י-א), דקדישא גופא, אכן לויים המה נתונים לאהרן ובניו והוי משמשי משמשין, ולכן לית בהו קדושה, ולויה שזנתה אוכלת במעשר (רמב"ם ה' מעשר א-ב) דלא קדישא גופא...
בזה נתבאר לנו דבר נכון, דבכהנים דאיכא בהו קדושה, לכן במתנותיהן איכא קדושה, דאינן נאכלין בטומאה, כמו תרומה, דקדש הוא, אבל לויים, דהוי תשמיש דתשמיש ליכא בהו קדושה, לכן מתנותיהן נאכלין בטומאה, ואפילו לר' מאיר דאמר מעשר ראשון אסור לזרים, מ"מ סבר דנאכלין בטומאה, דכתיב ואכלתם אותו בכל מקום אפילו בקבר, כמו שפירשו תוספות ביבמות דף פ"ו ע"ב (ד"ה מי) יעו"ש ודו"ק.